

Rudolf Khol

SNAHY O ZÁCHRANU HRADU FRYMBURK U NOVÉHO HRÁDKU (OD POLOVINY 20. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI)

Bakalářská práce v rámci studijního programu Historické vědy, studijní obor: archivnictví – historie Katedry pomocných věd historických a archivnictví Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, Hradec Králové 2015.

(šest nečíslovaných stran /titul, zadání, prohlášení, anotace, poděkování/+64 stran, včetně 13 obrázků zařazených v textu)

Posudek oponenta

Autor člení svou práci do sedmi základních částí.

Po obsahu následuje seznam použitých zkratk a stručný úvod, ve kterém naznačuje základní východiska své práce a zdůvodňuje výběr tématu.

Třetí a čtvrtá kapitola jsou věnovány nástinu historie hradu od nejstarší zmínky do současnosti a zejména pokusu o zařazení hradu do typologie i popisu stavebního vývoje (str. 6-10). Předkladatel zde sumarizuje základní data publikovaná v relevantní odborné literatuře v rozsahu nezbytném pro to, aby bylo zjevné o jaký historicky a typologicky významný objekt se jedná.

Těžiště práce pak spočívá v kapitole sedmé, ve které autor v sedmi podkapitolách sleduje a popisuje snahy o záchranu hradu od poloviny 20. století prakticky do současnosti (str. 11-61). Poté následuje velmi stručný závěr (str. 62-63) a seznam použitých pramenů a literatury.

Předkladatel sleduje krok za krokem osudy zříceniny hradu a peripetie snah o její záchranu, včetně profesionální odborné památkové péče státu od r. 1948 a posléze nových majitelů po r. 1989.

Je zajímavé (často i velmi poučné) číst, kolik obsáhlých odborných studií, záměrů či projektů na opravu hradu bylo za tu dobu vypracováno (některé dokonce v osmi variantách – srv. str. 16), přičemž k provedení nezbytných úprav bylo zpočátku podle projektanta nutné pouhých „...25 q cementu, 10 q vápna, 10 m3 písku do zdiva a 10 m3 šterku do betonu...“ (tamtéž) a práci by 2 zedníci, 4 dělníci a 2 tesaři údajně stihli za dobu cca 14 dnů (tamtéž).

Kolik prohlídek objektu se uskutečnilo, kolik vyjádření orgánů státní památkové péče bylo za oněch téměř sedm desítek let vydáno, kolik rozborů či zpráv bylo potřeba zpracovat a poté je předat k vyřízení jiné – kompetentnější - instituci, kolik upozornění na špatný stav hradu bylo z nejrůznějších důvodů odloženo... O úrovni takových podkladů svědčí např. zjištění orgánu památkové péče, že „...zřícenina silně trpí **vlivem** povětrnostních **vlivů** (zvýraznil Z.Z.) a **rozzůstající se vegetace**...“ (str. 11). Kolikrát bylo za tu dobu rozhodnuto o nezbytnosti provedení (alespoň nějakých) prací a zásahů, někdy dokonce byla přislíbena odborná a všestranná pomoc.

Díky autorovu převážně chronologickému publikování některých dobových dokumentů je možné sledovat i vývoj poznání stavu hradní zříceniny, která se cca po deseti letech od Vítězného února stala kulturní památkou ve smyslu zákona č. 22/1958 Sb., o kulturních památkách.

Po dalších necelých třiceti letech památkové péče a ochrany konstatuje Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody v Pardubicích, že je třeba „omezit se na konzervaci současného stavu památky, tj. na **zastavení či zpomalení jejího rozpadu**...“ (str. 30, zvýraznil Z.Z.), přičemž v listopadu 1985 je dokonce vysloveno prognostické varování, že „...**čelní a boční úseky hradeb mohou se zřítit v nejbližší době, předpoklad katastrofy nejpozději do 4 let**...“ (str. 35, zvýraznil Z.Z.)

Státní ústav pro rekonstrukce památkových měst a objektů (SÚRPMO) Praha pak následně dospěl k fatálnímu závěru, že „..... sanace a konzervace hradní zříceniny již není z mnoha hledisek únosná...“ (str. 39), že „....překročil stupeň jejího samovolného rozpadu dnes již hranici, kdy by bylo ještě možné zdivo zachránit.....“ (tamtéž) a že „....bude **nezbytné smířit se s tím, že torzo hradu bude postupně zanikat...**“ (tamtéž, zvýraznil Z.Z.)

Přesto zhodnotil Státní ústav památkové péče a ochrany přírody (SÚPPOP) Praha 25. července 1988 dosavadní odbornou památkovou péči tak, že se „...možností statické sanace a konzervace torza hradu zabývaly orgány památkové péče již desítky let a **bylo vyvinuto značné úsilí o záchranu objektu...**“ (str. 38, zvýraznil ZZ).

Zásadní iniciativu pak v r. 1988 vyvinul i odbor kultury Okresního národního výboru (ONV) Náchod, který schválil dotaci na pořízení výstražných cedulek v počtu deseti kusů, které pak v celkové hodnotě 445,- Kč vyrobila provozovna plastikářské výroby JZD „Nástup“ v Sobotce (str. 38).

A těsně před pádem komunistického režimu pak ještě KSSPPOP v Pardubicích ve svém stanovisku ze dne 5. 6. 1989 vyslovilo naději, že si lze „...jen přát, aby vědeckotechnický pokrok v blízké době vyvinul metody, které by umožnily.....“

Po listopadu 1989 se na Frymburku otevřel nový prostor pro sisyfovské snahy různých občanských iniciativ snažících se suplovat profesionální péči o předmětnou kulturní památku.

Bohužel průběh a výsledky tohoto konání se příliš neliší od předchozího vývoje.

Opět jsou zpracovávány nové projekty na záchranu hradu (str. 47), které reagují jistě adekvátním a tvůrčím způsobem na postupující destrukci, vypracovávají se aktualizace (aktualizací?) předchozích stavebně historických průzkumů, neřeší se zásadní problémy. Ale přesto Okresní úřad v Náchodě na základě dalších podkladů nově (po kolikáté již?) označuje obnovu kulturní památky hradu Frymburk z hlediska státní památkové péče za přípustnou.

Situace se navíc problematizuje změnami vlastnických vztahů. Dobrovolnické brigády a snahy o získání finančních prostředků na opravy se mísí s prvky poněkud absurdního dramatu, kdy např. v rámci tzv. Frymburských slavností v r. 1991 je v kulisách postupující hradní ruiny uskutečněn výpravný kostýmovaný průvod „...v čele s postavou hradního pána, kterého uvítal rychtář městečka“ (str. 43)

A oněch téměř sedmdesát let snah i „snah“ o záchranu téměř symbolicky vrcholí 9. května 2013 zřícením velké části lícového zdiva věže na severozápadní straně (viz str. 61)...

Konstatováním že, „...na hradě v současnosti probíhají přípravné práce a pokračuje konzervace zdiva jihozápadního nároží hradu...“ (str. 61) text práce v podstatě končí. Následuje již jen stránka a pět řádků závěru, který ve velké stručnosti rekapituluje snahy o záchranu hradu Frymburk u Nového Hrádku.

Pochopitelně nic z popsaného či konstatovaného nespadá na vrub autora předložené práce.

Naopak jeho přínos spočívá v tom, že pečlivě krok za krokem sleduje a zaznamenává jednotlivé fáze tohoto procesu, které většinou nekomentuje, nechává spíše promlouvat autentické dobové dokumenty. Výrazným kladem předložené práce je fakt, že se k tomu autorovi podařilo vedle archivních pramenů vyhledat a využít i písemnosti uložené dosud mimo archivní péči, často ještě ve spisovných úřadů, či dokonce v soukromém vlastnictví. Navíc zaznamenal a využil i výpovědi očitých pamětníků a aktérů. Zde by možná bylo vhodné tyto prameny orální historie podrobit

alespoň základní kritice a určitě uvést, kde lze případně tato svědectví dohledat, resp. zda jsou někde uložena.

Z hlediska obsahu a zpracování tématu nelze práci Rudolfa Khola téměř nic vytknout.

Přesto si oponent dovoluje závěrem vyslovit jeden námět a jednu dílčí připomínku.

Práce byla vypracována jako závěr studia oboru archivnictví – historie na katedře PVHA UHK. Současně by ale možná mohla být jistou metodickou studijní příručkou pro posluchače partnerského oboru Prezentace a ochrana kulturního dědictví na zdejší FF UHK.

Přes veškerou péči, kterou tématu autor věnoval, by obdobná práce historického charakteru podle mého názoru měla obsahovat jisté shrnutí, jistou syntézu získaných poznatků, pokusit se vysledovat a pojmenovat širší příčiny popsanych jevů. Zatím tato poznání zůstávají trochu skryta v jednotlivých použitých zdrojích. Možná ale je na vyslovení nějakých hodnotících závěrů ještě příliš brzy....

Jedna formální poznámka na závěr.

Podle platného výnosu děkana FF UHK č. 8/2010 činí obsah bakalářské práce „*nejméně 50 a více stran*“ (! - zvýraznil Z.Z.) textu bez příloh. Podle téhož výnosu přílohami, které nelze zařadit do textu, jsou kromě jiného rozsáhlejší obrázky

V předložené práci je přímo v textu zařazeno 13 obrazových příloh. Jedná se např. o celkové foto aktuálního stavu hradní zříceniny, dále náčrty, návrhy a projekty, studie k zabezpečení, řezy, situační plány a mapy, 1x dobové foto, kopie záznamu z jednání, 4 x dokumentární foto nálezů, sanací, poškození atd. Vesměs jde o dosud nepublikované dokumenty, které mají přímou a bezprostřední vazbu na text. Proto jejich umístění přímo v textu má své opodstatnění a je podle mého názoru z hlediska uživatelského komfortu vhodnější, než jejich případné zařazení někde vzadu do příloh.

Závěr:

Zejména vzhledem k autorově rozsáhlé heuristice i pečlivosti zpracování tématu z nedávné minulosti a téměř „žhavé“ současnosti práci hodnotím stupněm „**VÝBORNĚ**“

V Hradci Králové 7. května 2015

PhDr. Zdeněk Zahradník